

Key words: *journalist, specialist in journalism, journalism education, system of training, structure of vocational training, Instructor's schools, Schools for teaching informant, Schools for teaching analyst.*

УДК 373.091.12:005.591.6](73)

Юлія Самойлова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-4377-7309

DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/066-078

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ МЕРЕЖУВАННЯ ШКІЛ У США: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ

У статті визначено основні концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл у США в історичному контексті. На підставі аналізу розвитку інноваційних шкільних мереж дійшли висновку, що на першому етапі можемо розглядати сутність досліджуваного явища в контексті організаційного підходу. Характеристика другого етапу дозволяє говорити про інноваційні шкільні мережі з точки зору системного підходу. А сучасний етап розвитку інноваційних шкільних мереж окреслює особливості їх діяльності в контексті трансформаційного, синергетичного та інтеграційного підходів. Доведено, що визначені у статті концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл у США в історичному контексті дали змогу більш ґрунтовно розглянути сутність інноваційних шкільних мереж, а також дійти висновку, що такі неієрархічні структури уможливають розвиток співробітництва, в основі якого лежить ідея визнання цінності обміну знаннями, поширення й запровадження нових ідей, спільного планування роботи, професійного зростання шляхом навчання, що, у свою чергу, підвищує готовність учителів брати участь в освітніх реформах.

Ключові слова: *інноваційна шкільна мережа, мережування шкіл, концептуальні підходи, організаційний підхід, системний підхід, трансформаційний підхід, синергетичний підхід, інтеграційний підхід, США.*

Постановка проблеми. Кінець ХХ – початок ХХІ століття характеризується появою мережевих структур, організацій. Сьогодні мережева організація, мережеві об'єднання стають домінуючими в житті кожної людини, оскільки мережі охопили більшість сфер людського життя – економічну, соціальну, політичну. У зв'язку з цим з'являється поняття, що відбиває сучасний стан розвитку суспільства – мережеве суспільство. Уперше визначення поняття «мережеве суспільство» стосовно суспільства в цілому дає М. Кастельс у своїй роботі «Зародження мережевого суспільства». Так, на його думку, «мережеве суспільство – це специфічна форма соціальної структури, дослідно встановлена емпіричними дослідженнями як характеристика «інформаційної епохи» (Кастельс, 2000, с. 422).

У результаті порівняння особливостей індустріального та мережевого суспільства можемо стверджувати, що останнє є злиттям різних технологій, галузевих знань, політичних систем, різних способів комунікації. До того ж, однією з особливостей такого суспільства є те, що воно вимагає горизонтальних гнучких структур, прямої взаємодії між його членами, партнерських стосунків, лідерства, підтримки самоосвіти. На наш погляд, саме мережеві організації здатні забезпечити всі ці характеристики, а також здатні реагувати на постійні швидкі зміни, що відбуваються в навколишньому середовищі, упроваджувати нові технології розвитку суспільства.

Зауважимо, що сучасний розвиток суспільства загалом, і освітньої системи зокрема, вимагає актуалізації та інтенсифікації децентралізаційних процесів, тобто здійснення горизонтальної інноваційної політики.

Відтак, усе більш популярними й поширеними у світі стають інноваційні шкільні мережі. В Україні до успішних зразків створення інноваційних шкільних мереж відносимо проекти «Росток», «Крок за кроком», «Азимут», «Довкілля», «Екологія та розвиток». Як бачимо, таких зразків не багато, а тому важливо й доцільно, на нашу думку, досліджувати досвід мережування шкіл у зарубіжних країнах, зокрема у США.

Аналіз актуальних досліджень. Інноваційні перетворення в освіті стали об'єктом наукових інтересів широкого кола теоретиків і практиків освіти. Так, окремим аспектам розгляду педагогічної інноватики присвятили свої дослідження Л. Даниленко, В. Кремень, В. Рябенко, В. Цикін та ін. (філософський), Л. Ващенко, В. Загвязинський, С. Ніколаєнко, В. Химинець та ін. (освітньо-політичний), Л. Вознюк, Л. Даниленко, М. Карамушка, О. Козлова, А. Сбруєва, В. Сластьонін та ін. (управлінський), І. Дичківська, В. Паламарчук, Л. Подимова, О. Попова та ін. (змістовий), І. Матіюк, О. Пехота, Г. Сазоненко, Г. Селевко та ін. (технологічний), О. Кіяшко, М. Лазарєв та ін. (професійно-педагогічний).

Серед зарубіжних дослідників проблемами інновацій займалися сербський педагог К. Ангеловські, англійські й американські педагоги Х. Барнет, Д. Гамільтон, Н. Грос, У. Кінгстон, М. Майлз, А. Хаберман та ін.

Основні ідеї мережування шкіл знайшли висвітлення у працях таких провідних зарубіжних теоретиків освіти, як Е. Браун, П. Вольстеттер, Д. Джексон, Д. Кан, М. Кастельс, А. Ліberman, К. Меллоу, М. Менделл, М. МкЛоглін, Ф. Ньюменн, Д. О'Брайєн, Д. Рейнолдс, К. Сконцерт, М. Фуллан, А. Харріс, Д. Хопкінс, К. Чепмен, Д. Чо та ін.

Однак, дослідження особливостей теорії та практики мережування шкіл, зокрема у США, не було предметом спеціальних педагогічних розвідок. У вітчизняній науці проблеми мережування закладів освіти розглядали М. Бойченко, К. Гаращук, О. Пастовенський, А. Сбруєва, І. Чистякова, І. Щербань.

Мета статті – визначити основні концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл у США в історичному контексті.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження були використані загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння та узагальнення і метод термінологічного аналізу, що дозволили визначити й охарактеризувати концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, вважаємо за необхідне з'ясувати сутність поняття «інноваційна шкільна мережа». Серед зарубіжних дослідників найбільш повне, на нашу думку, визначення досліджуваного явища подано Д. Хопкінсом, який розуміє інноваційні шкільні мережі як суспільні об'єднання, що характеризуються прагненням до якості, відданістю справі та зосередженням на результатах. Такі структури є ефективними засобами підтримки інновацій у часи змін. В освіті мережі сприяють поширенню інноваційного досвіду, розвитку спроможності шкіл до змін, створенню додаткових можливостей професійного розвитку вчителів. Вони допомагають у процесах реструктуризації та рекультурації освітніх організацій та систем і стають проміжною ланкою між централізованими й децентралізованими структурами (OECD, 2003, с. 154].

Вітчизняна дослідниця А. Сбруєва розглядає інноваційні освітні мережі як нову організаційну форму здійснення освітніх реформ управління освітою, що визначають структурну перебудову освітніх систем і являють собою утворення нового типу об'єднань на мезорівні освітніх систем, що слугують в умовах спрощення їх ієрархічної структури ініціатором та стимулятором освітніх перетворень (Сбруєва, 2005).

Інший український науковець І. Чистякова розглядає інноваційні шкільні мережі як організаційні структури, що являють собою сукупність навчальних закладів, об'єднаних спільною інноваційною ідеєю та діяльністю, спрямованою на підвищення ефективності навчально-виховного процесу та якості його результатів, управлінської діяльності, а також на поширення інноваційного досвіду в межах мережі шкіл і поза нею (Чистякова, 2013).

Ми трактуємо досліджуване поняття як динамічний набір взаємопов'язаних агентів, що представляють наукові, освітні, соціальні та культурні організації (їх підрозділи і творчі колективи), зацікавлені в розвитку системи освіти, що реалізує інноваційні проекти в галузі освіти з високим рівнем координації цілей та інтеграції всіх типів ресурсів, що досягається шляхом формування внутрішнього освітнього простору мережі, що веде, як результат, до створення колективної інтелектуальної власності у сфері освіти та підвищення зовнішнього ефекту. Тобто інноваційна шкільна мережа – це спеціально розроблена форма організації для розширення інноваційного

культурного та освітнього простору учасників мережі з процесом обробки нових видів діяльності та форм взаємин, обміну знаннями зі спільним використанням освітніх ресурсів для забезпечення цілісності, прозорості й можливості саморозвитку учасників мережевого взаємодії та створення нових освітніх продуктів, а також для підвищення якості й ефективності процесу навчання.

У попередніх дослідженнях нами було виокремлено три етапи в розвитку інноваційних шкільних мереж у системі середньої освіти Сполучених Штатів Америки: 1) кінець XIX – початок XX ст.; 2) 80-ті рр. – 90-ті рр. XX ст.; 3) кінець XX – XXI ст. (Самойлова, 2013). Такий історичний розвиток діяльності інноваційних шкільних мереж США спонукав нас звернутися до визначення й розгляду концептуальних підходів до теорії та практики мережування шкіл у США. На підставі аналізу розвитку інноваційних шкільних мереж дійшли висновку, що на першому етапі можемо розглядати сутність досліджуваного явища в контексті організаційного підходу. Характеристика другого етапу дозволяє говорити про інноваційні шкільні мережі з точки зору системного підходу. А сучасний етап розвитку інноваційних шкільних мереж окреслює особливості їх діяльності в контексті трансформаційного, синергетичного та інтеграційного підходів.

Далі розглянемо кожен із зазначених вище підходів відповідно до виокремлених етапів.

1. Перший етап – це період в освіті, який характеризується бурхливим розвитком реформаторських педагогічних течій і концепцій, спробами реформувати шкільну освіту, відкриттям експериментальних навчально-виховних закладів. На цьому етапі провідним концептуальним підходом до визначення сутності мережування шкіл у США є, на наш погляд, організаційний.

Організаційний підхід дозволяє усвідомити зміни, що відбуваються всередині організацій (навчальних закладів) у процесі запровадження низки структурних інновацій (Бойченко, 2010); вивчає вплив соціальних зв'язків між особами всередині організації разом із їх діями на організацію в цілому, що сприятиме визначенню найоптимальнішої структури організації, досить ефективної для вирішення конкретних проблем (Organizational Theory).

У зв'язку з цим можемо стверджувати, що нові експериментальні заклади освіти, що були відкриті в кінці XIX – на початку XX століття, мають ознаки інноваційних мереж (ідейна спільність, великий потенціал інноваційних перетворень). Такі школи були «вузлами» єдиної мережі застосування інноваційного досвіду.

2. 80-ті рр. – 90-ті рр. XX ст. характеризується запровадженням нових форм і методів навчання, які б сприяли покращенню результатів освітньої діяльності, а також розробкою технологій поширення інноваційних ідей,

серед яких найбільш плідною було визнано мережеву технологію. На даному етапі особливості діяльності, розвитку й поширення інноваційних шкільних мереж доцільним, вважаємо, розглянути з точки зору системного підходу.

Системний підхід як самостійний науковий напрям оформився лише на початку 90-х років ХХ століття. У результаті аналізу наукової літератури можемо стверджувати, що поняття «системного підходу» тлумачиться неоднозначно. Так, вітчизняний філософ В. Андрущенко зазначає, що «системний підхід – це спосіб наукового пізнання та практичної діяльності, що вимагає розгляду частин у нерозривній єдності з цілим» (Філософський словник, 2005, с. 536).

Український педагог С. Гончаренко розглядає системний підхід як послідовність процедур для створення складноорганізованого об'єкта як системи, а також спосіб опису, пояснення, прогнозування поведінки таких об'єктів; дослідження складноорганізованих об'єктів як комплексу взаємопов'язаних підсистем, поєднаних загальною ціллю, що розкриває інтегративні властивості об'єкта як системи, а також зовнішні і внутрішні зв'язки; цілісне бачення складноорганізованих об'єктів дослідження (Гончаренко, 2008, с. 3).

Цінною для даного дослідження є думка О. Козлової, яка стверджує, що системний підхід – це «особливе бачення об'єкта, своєрідна «технологія» дослідження, орієнтація на такі уявлення, як цілісність, динамічність, організація, стосунки, рівновага, регулювання, самоорганізація, зв'язки, середовище, становлення, структура, управління, стійкість, функція, мета тощо. Системний підхід є сукупністю положень, що дозволяє здійснити загальну орієнтацію щодо досліджуваного об'єкта, визначити шляхи, методи та засоби вирішення проблеми. Саме системний підхід як спосіб орієнтації охоплює принципи передбачення, тлумачення й теоретичної корекції отриманих результатів» (Козлова, 2004, с. 27).

У словнику *Investorwords* зустрічаємо таке тлумачення системного підходу – це процес, що використовується для визначення життєздатності проекту чи процедури, заснованої на застосуванні досвіду чітко визначених і повторюваних кроків та оцінки результатів. Метою систематичного підходу є визначення найбільш ефективних засобів для отримання послідовних, оптимальних результатів (*Investorwords*).

Отже, на підставі зазначеного вище підсумуємо, що системний підхід – це підхід, за якого будь-яка система (об'єкт) розглядається як сукупність взаємозв'язаних елементів (компонентів), що має вихід (цілі), вхід (ресурси), зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотній зв'язок. Сутність системного підходу полягає в реалізації вимог загальної теорії систем, згідно з якою кожен об'єкт у процесі його дослідження має розглядатися як велика і складна система, і одночасно, як елемент більш загальної системи.

Таким чином, системний підхід надає можливість розглянути інноваційну шкільну мережу як складну (має певну сукупність підсистем (цілі, цінності та зміст освіти, оцінка результатів діяльності мережі тощо); не контролюється з єдиного центру; організовується на різних рівнях; коеволюціонує разом із іншими системами), відкриту (зазначені вище підсистеми постійно взаємодіють одна з одною та з навколишнім середовищем, а також із іншими рівнями більш широкої освітньої системи) структуру, що функціонує та розвивається на основі взаємозв'язку та взаємодії всіх її складових у динамічному контексті.

3. Кінець ХХ – ХХІ ст. – сучасний етап розвитку інноваційних шкільних мереж. Мережеві структури стають провідним фактором інноваційного розвитку освіти. Структури лише такого типу можуть краще пристосуватися до постійних змін умов життя та вчасно відреагувати на виклики суспільства чи мережевої організації. Даний етап характеризується наявністю трьох концептуальних підходів до теорії та практики мережування шкіл у США, а саме трансформаційний, синергетичний та інтеграційний.

Розглядаючи *трансформаційний підхід* до теорії та практики мережування шкіл вважаємо за необхідне звернутися до сутності поняття «трансформація». Традиційно, трансформація позначає зміну чого-небудь, перетворення системи різного масштабу, глибини, спрямованості, спричинені внутрішніми або зовнішніми факторами (Поченчук, 2014).

Не можна не погодитися з думкою вітчизняного науковця С. Єрохіна, який розглядає трансформацію як зміну структури будь-якого об'єкта в межах самоорганізуючого процесу (Єрохін, 2005, с. 13).

У контексті даного дослідження вважаємо за необхідне також звернути увагу на розгляд сутності поняття трансформація в освіті. У науковій літературі зустрічаємо велику кількість визначень зазначеного феномену. Так, О. Глушко зазначає, що поняття «трансформація» включає в себе фундаментальну, структурну, довготривалу, якісну переробку освітньої системи із запровадженням інновацій (Глушко).

Цікавим для нашої наукової розвідки є погляд Д. Еліаса на трансформаційне навчання. Він стверджує, що трансформаційне навчання – це розширення свідомості шляхом трансформації базового світогляду та специфічних можливостей самого себе; трансформаційне навчання полегшується через такі свідомо спрямовані процеси, як цінний доступ та отримання символічного вмісту несвідомого та критичного аналізу основних положень (Elias, 1997).

На думку Дж. Мезірова, трансформаційне навчання – це процес використання попередньої інтерпретації для тлумачення нової або переглянутої інтерпретації значення власного досвіду для того, щоб керувати майбутніми діями (Mezirow, 1997).

Д. Харгрівз стверджував, що школи можуть досягти трансформації через мобілізацію своїх ресурсів у інноваційних мережах. Він зазначав: «Трансформація передбачає, що вдосконалення буде швидшим та сприятиме впровадженню та поширенню інновацій» (Hargreaves, 2004).

Отже, на підставі всього зазначеного вище можемо констатувати, що з точки зору трансформаційного підходу інноваційна шкільна мережа є новою формою організації процесу навчання, яка для досягнення спільної мети використовує нові методи, засоби та прийоми навчання, упроваджує в освітню практику принципово нові моделі управління закладами освіти (мережевої, дистрибутивної, екзекутивної, кооперованої).

Синергетичний підхід дозволяє поєднувати, синтезувати позитивні елементи кожного з типів діяльності в новій філософії освіти й заснованих на них конкретних видах педагогічної діяльності. Він також дозволяє подолати суперечність між теоріями спадковості та вирішальної ролі виховання у формуванні людини та іншими, що стали в різні часи аксіомами людського буття (Даниленко, 2006, с. 88). Крім того, синергетичний підхід передбачає створення умов для самовдосконалення та саморозвитку інноваційної педагогічної системи.

Незаперечним є той факт, що синергетика формулює поняття комплексності, без якого неможливо сформулювати базові поняття сучасної теорії мереж.

У контексті даного дослідження вважаємо за необхідне звернутися до наукових праць німецького соціолога Н. Лумана, який сформулював уявлення про взаємопов'язаність світу через поняття «контингенції». Контингенцію науковець визначає як потенції багатоманітних – причинних, структурних, випадкових – предметних та змістових зв'язків (Луман, 2004, с. 11). На його думку, поняття контингенції необхідне, щоб відобразити «непрограмованість» світу, альтернативність буття, неможливість звести всю різноманітність відношень до якоїсь теоретичної абстракції, чи то структурних, чи то системних відносин. Відтак, мережа базується на контингентності, здатній легко формувати зв'язки, давати їм на деякий час затвердіти, щоб потім розсипатися.

Інший філософ, І. Пригожин, відзначав, що істотною характеристикою поведінки соціальних систем є єдність випадковості індивідуальної поведінки та статистичної стійкості колективних структур. Життєздатність мережі пов'язана з позитивним утіленням цього принципу. Синергетика формулює поняття динамічної стабільності, необхідне для пізнання мереж (Пригожин, 1986).

Дослідженням сутності й особливостей існування мереж займалася українська вчена Н. Кочубей, яка для тлумачення поняття «мережа» також використала синергетичний підхід. Вона зазначає, що мережа переважно горизонтальна, у ній є певні вузли тяжіння. У мережі наявні неформальні й

переважно неієрархічні утворення, у яких за власним бажанням без будь-якого примусу спілкуються агенти, які усвідомлюють свою свободу й необхідність такої вільної комунікації. Мережа може бути розглянута як спільнота агентів, які вільно спілкуються, як щось таке, що постійно розвивається, швидше процес, ніж результат (Кочубей, 2009, с. 160). Таким чином, Н. Кочубей вважає, що мережа є суперскладним утворенням, оскільки вона процесуальна, у кожний момент інша. Особливістю мережі є неможливість її повного опису, оскільки мережа самореферентна, і користувачі в ній принципово не можуть бути усуненими, інакше кажучи, мережа існує лише разом із присутніми в ній користувачами. До того ж, мережа трансгресивна, у ній постійно відбувається виникнення нового, породження змісту, який нібито виходить за межі самої мережі (Кочубей, 2009, с. 162).

Ураховуючи сказане вище можемо стверджувати, що відповідно до синергетичного підходу організація діяльності суб'єктів шкільної мережі має на увазі їх самоорганізацію, яка прямо пов'язана з наявністю організаційно-управлінських умов свободи освітніх ініціатив і педагогічної творчості, а також мотивації участі в інноваційній діяльності як усвідомленої суб'єктом необхідності, особистісної та соціальної значущості поновлення.

Отже, в межах означеного підходу інноваційна шкільна мережа розглядається як неієрархічна освітня організація, що генерує нове знання, розширюючи власні можливості для обміну й перетворення знань своїх членів, стимулюють інновації, поширюють прогресивну практику та активізують професійний розвиток учителів.

Сутність *інтеграційного підходу* полягає в тому, що дослідження здійснюються як по вертикалі (між окремими елементами системи управління), так і по горизонталі (на всіх стадіях життєвого циклу продукту).

Л. Єгорова під інтеграцією розуміє об'єднання суб'єктів управління для посилення взаємодії всіх елементів системи управління організацією. При такому підході з'являються більш міцні зв'язки між окремими підсистемами організації, більш конкретні завдання (Єгорова, 2012).

Горизонтальна інтеграція за стадіями життєвого циклу продукту вимагає формування єдиної та чіткої інформаційної системи управління, що забезпечить оперативність і гнучкість управління організацією.

Інтеграція по вертикалі є об'єднанням юридично самостійних організацій для найкращого досягнення поставлених цілей. Це забезпечується, по-перше, об'єднанням зусиль людей, тобто синергетичним ефектом, по-друге, створенням нових науково-експериментальних баз, упровадженням нових технологій і нового обладнання. Така інтеграція дозволяє підвищити ефективність контролю й регулювання організації. Інтеграція надає додаткові можливості для підвищення конкурентоздатності організації шляхом розширення співробітництва. З'являється ширший простір для розвитку й

упровадження нових ідей, випуску більш якісної продукції, оперативність у реалізації прийнятих рішень (Егорова, 2012).

Погоджуємося з тим, що застосування інтеграційного підходу створює умови для найкращого здійснення стратегічних завдань на всіх рівнях у системі управління організацією.

В умовах шкільної мережі через дії нелінійних зв'язків загальна швидкість розвитку учасників під час взаємодії стає вищою, ніж до консолідації. Аналіз діяльності інноваційних шкільних мереж дав можливість з'ясувати, що стійкий розвиток мережевої взаємодії забезпечує такі переваги інтеграції: мережева взаємодія дозволяє вирішувати складні педагогічні проблеми; учасники взаємодії бачать різні методи вирішення спільної проблеми від колег по взаємодії, що дозволяє їм зрозуміти переваги й недоліки, а також зміцнити власну позицію автора; обмін ресурсами між учасниками мережі, завдяки чому кожен учасник стає стійкішим і мобільнішим, здатним вирішувати складні системні виклики.

Отже, інноваційна шкільна мережа з точки зору інтеграційного підходу – це об'єднання закладів освіти на основі мережевої взаємодії всіх учасників з метою вирішення спільної проблеми шляхом розширення співробітництва, розвитку й упровадження нових ідей, оперативністю прийняття та реалізації відповідних рішень, що сприяє підвищенню конкурентоздатності їх членів.

Узагальнені дані щодо історичного контексту визначення концептуальних підходів до теорії та практики мережування шкіл у США представлено нами в таблиці 1.

Таблиця 1

Концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл у США в історичному контексті

Етап розвитку	Концептуальний підхід	Характеристика
Кінець XIX – початок XX ст.	Організаційний	Інноваційні шкільні мережі мають ідейну спільність, великий потенціал інноваційних перетворень та є «вузлами» єдиної мережі застосування інноваційного досвіду
80-ті рр. – 90-ті рр. XX ст.	Системний	Інноваційна шкільна мережа розглядається як складна, відкрита структура, що функціонує й розвивається на основі взаємозв'язку та взаємодії всіх її складових у динамічному контексті
Кінець XX – XXI ст.	Трансформаційний	Інноваційна шкільна мережа є новою формою організації процесу навчання, яка для досягнення спільної мети використовує нові методи, засоби та прийоми навчання, упроваджує в освітню практику принципово нові моделі

	Синергетичний	управління закладами освіти (мережевої, дистрибутивної, екзекутивної, кооперованої); Інноваційна шкільна мережа розглядається як неієрархічна освітня організація, що генерує нове знання, розширюючи власні можливості для обміну й перетворення знань своїх членів, стимулює інновації, поширює прогресивну практику та активізує професійний розвиток учителів;
	Інтеграційний	Інноваційна шкільна мережа – це об'єднання закладів освіти на основі мережевої взаємодії всіх учасників з метою вирішення спільної проблеми шляхом розширення співробітництва, розвитку й упровадження нових ідей, оперативністю прийняття та реалізації відповідних рішень, що сприяє підвищенню конкурентоздатності їх членів

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, визначені у статті концептуальні підходи до теорії та практики мережування шкіл у США в історичному контексті дали змогу більш ґрунтовно розглянути сутність інноваційних шкільних мереж, а також дійти висновку, що такі неієрархічні структури уможливають розвиток співробітництва, в основі якого лежить ідея визнання цінності обміну знаннями, поширення та запровадження нових ідей, спільного планування роботи, професійного зростання шляхом навчання, що, у свою чергу, підвищує готовність учителів брати участь в освітніх реформах.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. На подальше вивчення заслуговують питання узагальнення перспективного зарубіжного педагогічного досвіду розроблення механізмів залучення громадських організацій та місцевої освітньої адміністрації до співпраці із закладами середньої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойченко, М. А. (2010). *Тенденції реформування управління сучасною загальною середньою освітою США* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Полтава (Boichenko, M. A. (2010). *The Tendencies of Modern Secondary Education Management Reforming in the USA* (PhD thesis). Poltava).

2. Глушко, О. З. *Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті: погляди вітчизняних вчених*. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/708648/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf> (Hlushko, O. Z. *Basic terms on the problem of transformations in education: the views of domestic scientists*. Retrieved from: <http://lib.iitta.gov.ua/708648/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>).

3. Гончаренко, С., Кушнір, В., Кушнір, Г. (2008). Методологічні особливості наукових поглядів на педагогічний процес. *Шлях освіти*, 4 (50), 2–10 (Honcharenko, S., Kushnir, V., Kushnir, H. (2008). Methodological peculiarities of scientific views on pedagogical process. *Educational path*, 4 (50), 2–10.).

4. Даниленко, Л. (2006). Наукове підґрунтя інноваційних процесів в освіті. У Г. Є. Гребенюк (Ред.), *Педагогічна взаємодія в умовах реформування освіти*, (сс. 86–97). Харків: Стиль-Іздат (Danylenko, L. (2006). Scientific basis of innovative processes in education. In H. E. Hrebenuk (Ed.), *Pedagogical interaction in the context of educational reform*, (pp. 86–97). Kharkiv: Style-Publishing).

5. Егорова, Л. И. (2012). *Теория организации и организационное поведение*. Краснодар: КубГУ (Ehorova, L. I. (2012). *Theory of organization and organizational behavior*. Krasnodar: KubSU.).

6. Єрохін, С. А. (2005). Трансформаційний процес та його структуризація. *Актуальні проблеми економіки*, 2 (44), 4–12 (Erokhin, S. A. (2005). Transformation process and its structuring. *Actual problems of economy*, 2 (44), 4–12).

7. Кастельс, М. (2000). *Информационная эпоха: экономика, общество, культура*. М.: CEU (Castells, M. (2000). *Information Age: Economics, Society, Culture*. М.: CEU).

8. Козлова, О. Г. (2004). Системний підхід як методологічний орієнтир в управлінні сучасним закладом освіти. *Педагогічні науки*, Ч. 2, 23–32. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка (Kozlova, O. H. (2004). System approach as a methodological benchmark in the management of a modern education institution. *Pedagogical sciences, Part 2*, 23–32. Sumy: SumSPU named after A. S. Makarenko).

9. Кочубей, Н. В. (2009). *Синергетические концепты и нелинейные контексты*. Сумы: Университетская книга (Kochubei, N. V. (2009). *Synergetic concepts and nonlinear contexts*. Sumy: University book).

10. Луман, Н. Л. (2004). *Общество как социальная система*. М.: Логос (Luman, N. L. (2004). *Society as a social system*. М.: Logos.).

11. Поченчук, Г. М. (2014). Закономірності трансформаційних процесів національної економіки. *Економічний аналіз*, том 16, 1, (сс. 123-129). Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка» (Pochenchuk, H. M. (2014). The regularities of the transformational processes of the national economy. *Economic Analysis*, Vol. 16, 1, (pp. 123–129). Ternopil: Publishing and Printing Center of Ternopil National Economic University “Economic Thought”).

12. Пригожин, И. Стенгрес, И. (1986). *Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой*. М.: Прогресс (Prihozhin, I. Stengres, I. (1986). *The order of chaos. New dialogue between man and nature*. М.: Progress).

13. Самойлова, Ю. І. (2013). Інноваційні шкільні мережі у США: історико-ретроспективний аналіз розвитку. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*, Випуск 41, Частина II, 239–244 (Samoylova, Yu. I. (2013). Innovative school networks in the USA: historical and retrospective analysis of development. *Problems of Modern Pedagogical Education*, Issue 41, Part II, 239–244).

14. Сбруєва, А. А. (2005). Інноваційні освітні мережі розвинених країн: типологія, цілі, напрями та умови ефективної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: Проблеми теорії і практики*, 4 (14), 81–87 (Sbruieva, A. A. (2005). Innovative educational networks of developed countries: typology, goals, directions and conditions of effective activities. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after*

M. P. Drahomanov. *Series 16. The Creative Personality of a Teacher: Problems of Theory and Practice*, 4 (14), 81–87).

15. *Філософський словник соціальних термінів* (2005). Х.: «Р.И.Ф.» (*Philosophical Dictionary of Social Terms* (2005). Kh.: "R.I.F.").

16. Чистякова, І. А. (2013). *Організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії*. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія» ТОВ (Chistyakova, I. A. (2013). *Organizational and Pedagogical Bases of the Activity of Innovative School Networks of Great Britain*. Sumy: Publishing and production enterprise "Mriia" LLC.).

17. Elias, Dean (1997). It's time to change our minds: An introduction to transformative learning. *ReVision*, 20 (1).

18. Hargreaves, D. (2004), *Education Epidemic: Transforming Secondary Schools through Innovation Networks*. London: Demos.

19. *Investwords*. Retrieved from: www.investorwords.com

20. Mezirow, J. (1997). Transformative Learning: Theory to Practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 74, 5–12.

21. OECD. (2003). *Networks of Innovation: Towards new model of managing schools and systems*. Paris: OECD Publications.

22. *Organizational Theory*. Retrieved from: <https://businessjargons.com/organizational-theory.html>

РЕЗЮМЕ

Самойлова Юлия. Концептуальные подходы к теории и практике сетевизации школ в США: исторический контекст.

В статье определены основные концептуальные подходы к теории и практики сетевизации школ в США в историческом контексте. На основании анализа развития инновационных школьных сетей пришли к выводу, что на первом этапе можем рассматривать сущность исследуемого явления в контексте организационного подхода. Характеристика второго этапа позволяет говорить об инновационных школьных сетях с точки зрения системного подхода. А современный этап развития инновационных школьных сетей определяет особенности их деятельности в контексте трансформационного, синергетического и интеграционного подходов. Доказано, что определенные в статье концептуальные подходы к теории и практике сетевизации школ в США в историческом контексте позволили более основательно рассмотреть сущность инновационных школьных сетей, а также сделать вывод, что такие неиерархические структуры способствуют развитию сотрудничества, в основе которого лежит идея признания ценности обмена знаниями, распространения и внедрения новых идей, совместного планирования работы, профессионального роста путем обучения, что, в свою очередь, повышает готовность учителей участвовать в образовательных реформах.

Ключевые слова: инновационная школьная сеть, сетевизация школ, концептуальные подходы, организационный подход, системный подход, трансформационный подход, синергетический подход, интеграционный подход, США.

SUMMARY

Samoilova Yulia. Conceptual approaches to the theory and practice of schools networking in the USA: historical context.

The author of the article defines the main conceptual approaches to the theory and practice of schools networking in the United States in the historical context. Nowadays the network organization, network associations have become dominant in every person's life, as the

networks covered most of the spheres of human life – economic, social, and political. In this regard, a concept that reflects the current state of development of society has appeared – a network society.

The purpose of the paper is to identify the main conceptual approaches to the theory and practice of schools networking in the USA in the historical context. In order to achieve the purpose of the study general scientific methods have been used, in particular analysis, synthesis, comparison and generalization, and a method of terminological analysis, which allowed defining and characterizing the conceptual approaches to the theory and practice of schools networking.

On the basis of the analysis of innovative school networks development, it has been concluded that at the first stage we can consider the essence of the investigated phenomenon in the context of the organizational approach. The characteristic of the second stage allows us to talk about innovative school networks in the context of the system approach. The present stage of the innovative school networks development outlines peculiarities of their activities in the context of transformational, synergetic and integration approaches. It is proved that conceptual approaches to the theory and practice of schools networking in the USA in the historical context defined in the article have allowed considering the essence of the innovative school networks more thoroughly. We have concluded that such non-hierarchical structures make possible development of cooperation based on the idea of recognizing the value of knowledge sharing, dissemination and introduction of new ideas, joint planning of work, professional growth through teaching, which in turn increases the willingness of teachers to participate in educational reforms.

The study does not cover all the aspects of the problems outlined. Further studies will be focused on generalization of the positive foreign pedagogical experience of development of the mechanisms for involving civil society organizations and school districts in co-operation with institutions of secondary education.

Key words: *innovative school network, schools networking, conceptual approaches, organizational approach, system approach, transformational approach, synergetic approach, integration approach, USA.*

УДК 37-056.45(47)

Людмила Чухно

Подільський державний

аграрно-технічний університет

ORCID ID 0000-0001-7345-9785

DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/078-088

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Розглядаються погляди на обдарованість та обдаровану особистість крізь призму віків, здатність індивідуумів до творчості, зв'язок між творчістю й інтелектуальними здібностями особистості. Порушено дискусійне питання традиційних ВНЗ європейських країн та створення спеціалізованих навчальних закладів для освіти обдарованих дітей і студентської молоді, відбір до них дітей не за соціальним станом, а на основі їх природніх здібностей, організація навчального процесу на основі принципів індивідуалізації й диференціації, створення фондів, що працюють за спеціальними програмами, сприяють підтримці й навчанню обдарованих і талановитих